

Skötselplan för naturreservatet Åstarpe mosse i Laholms kommun.

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Huvudsyftet med reservatet är att bevara detta orörda våtmarkslandskaps karaktär med dess särpräglade hydrologi, morfologi, flora och fauna. Syftet är också att skapa och bevara en värdefull mosaik av våtmark och naturskog. Ett annat mål är att återskapa en del av fukthedens forna öppna karaktär med dess karakteristiska flora och fauna, bla det rika fågellivet. Att gynna det rörliga friluftslivet är av stor vikt.

Syftet ska nås genom att:

- våtmarken skyddas från dikning, rensning, kalkning eller annan exploatering eller påverkan som kan skada eller förändra vegetation och hydrologi.
- avverka den planterade granskogen och låta föryngringen ske naturligt.
- kontinuerligt röja gran.
- i övrigt lämna naturskogen för fri utveckling.
- återkommande bränna fukthed.
- begränsa jakten till vardagar med hänsyn till friluftslivet.

Om kunskapen om reservatets värden ökar skall detta beaktas i den löpande skötseln.

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Åstarpe mosse
Skyddsform	Naturreservat
Län	Halland
Kommun	Laholm
Församling	Våxtorp
Naturgeografisk region	8 Nordöst-Skånes skogslandskap
Fastighet	Vallåsen 1:3
Areal	189,0 ha
Karta	Ekonomiska kartan 4C0f, 4C0g
Markägare	Naturvårdsfonden
Förvaltare	Länsstyrelsen

2000-09-22

Markslag och naturtyper (ha)

Våtmark

- mosse	26
- sumpskog	47
- fukthed	11
- kärr	24

Skogsmark

- granskog	33
- tallskog	48

Prioriterade bevarandevärden

Område i Natura 2000

Våtmarkstyp - fukthed, björksumpskog, svagt välvd mosse, öppet topogent kärr

Naturtyp i EU:s habitatdirektiv - Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140), Skogbevuxen myr (91D0).

Arter i EU:s fågeldirektiv – orre, tjäder, nattskärra och bivråk.

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Våtmarken med fastmarksöar har tidigare ingått i dåvarande Domänverkets ägor, Vallåsens kronopark. Man har på flera av dessa fastmarksöar bedrivit rationellt skogsbruk, dvs avverkat och planterat gran och tall. Våtmarken är i princip orörd så när som på en äldre torvtäkt av ringa omfattning i öster.

Utmed våtmarkens östra del ligger ett avlångt skifte med fd fäladsmark, kallat Kärra fälad. Denna typ av utmark utnyttjades nästintill alltid till bete på 1700- och 1800-talen. Man kan se spår av hävd på de krumma och vidkroniga tallarna och björkarna. Ända intill 50-talet betades norra delen av området av nötkreatur. Idag är fäladen igenväxt av gles och luckig yngre naturskog med främst tall, björk och nyinkomna granar. Fukthedarna som fortfarande är förhållandevis öppna utnyttjades även de till betesmark under samma period.

Dagens markanvändning omfattar endast skogsbruk på fastmarksöarna i syfte att lägga om granbestånden till löv- och tallskog. Graninslaget i denna region består både av planterad och självföryngrad gran. Den befinner sig långt utanför granens naturliga utbredning, så som den karterades av Hesselman och Schotte (1906).

2000-09-22

2.3 Beskrivning av bevarandevärden

Geologiska och hydrologiska bevarandevärden

Åstarpe mosse är beläget uppe på Hallandsåsens högplatå nära nordsluttningen. Hela området är i princip hydrologiskt opåverkat. Detta i kombination med en stor variation av våtmarkstyper ständigt övergående i varandra utgör höga bevarandevärden för reservatet. Förekomsten av en hög andel fukthet, som har sin huvudsakliga utbredning i Sydvästsverige, ökar områdets skyddsvärde. De ingående våtmarkstyperna är representativa för regionen.

Biologiska bevarandevärden

De tydligt terrängtäckande fukthedarna domineras av fuktig rished av pors-blåtåteltyp, med inslag av ljung och myrtilja. Stora delar av sumpskogarna domineras av glasbjörk och fältskiktet har en typisk artsammansättning med exempelvis tuvsäv, hjortron, blåtåtel och *Sphagnum girgensohnii*. I mossarna är vegetationstypen "Tallskogsbevuxen rismosse av västlig typ" den dominerande, vilken för övrigt är den vanligaste förekommande mossetypen i Halland. Det tämligen glesa trädskiktet består uteslutande av tall och fältskiktet domineras av ljung, tuvull, hjortron och lingon. Bottenskiktet är svagt utvecklat och är sammansatt av de för mossar karakteristiska vitmossorna *Sphagnum fuscum*, *S. magellanicum* och *S. capillifolium*. I det öppna topogena kärret av mjukmattetyper finner man karaktärsarterna tråd-, flask- och sumpstarr tillsammans med ängsull och *Sphagnum fallax*.

På den före detta betade utmarken Kärra fälad har en spontan trädförnygring skett av främst tall och björk, men med visst inslag av gran. Områdets naturvärden har stora möjligheter att utvecklas genom att man lämnar det för fri utveckling utan gran. I området finns orre, tjäder, nattskärre och bivråk. Kärra fälad tillsammans med våtmarkerna är viktiga födoplatser för skogshönsen. De öppna mosseytorna är värdefulla spelplatser för orre.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Laga skiftet 1872 innebar att nya gränser uppkom. Här markerades de med mäktiga jordvallar och stenmurar. Förekomst av flerstammiga tallar och björkar minner om att sådana här marker en gång nyttjats för utmarksbete.

Friluftsliv

Områdets orördhet, stora förekomst av blåbärsris och värdefull fågelfauna gör det till ett attraktivt område för det rörliga friluftslivet. De ingående representativa våtmarkstyperna för regionen gör att området är av pedagogiskt intresse. Likaså är Kärra fälad ett illustrativt exempel på vad som sker efter att hävden upphört. Strax sydväst om reservatet går Skåneleden.

2000-09-22

Området har tagits upp som ett värdefullt objekt i Naturvårdsverkets **Myrskyddsplan för Sverige**. Åstarpe mosse beskrivs på följande sätt:

Åstarpe mosse utgörs av en grund myr med mosaikformad utbildning. I våtmarkskomplexet ingår svagt välvda mossar, topogena kärr, björksumpskog och terrängtäckande fukthedar. Övergångarna mellan de olika våtmarkstyperna är flytande.

Fukthedens vegetation utgörs av rished av pors-blåtåteltyp eller av ljung och myrlilja.

På Kärra fälad i angränsning till myren finns naturskog. I området trivs orre, tjäder, nattskärna och bivråk. Området är helt fritt från ingrepp bortsett från en liten husbehovstäkt i den östra delen.

Åstarpe mosse är en viktig representant för våtmarkskomplex med stor andel fukthet. Området har även värden som skogs-myrr mosaik och har ett rikt fågelliv.

Prioriterade bevarandevärden

Att bevara våtmarkskomplexets mångfald av olika våtmarkstyper, opåverkade hydrologi och värdefulla fågelfauna har högsta prioritet. I området ingår representativa våtmarkstyper för regionen. Att dessutom bevara naturskogarna utan inslag av gran är viktigt. Granen befinner sig utanför sitt naturliga utbredningsområde. En gles granfri skog gynnar bärriset och därmed också skogshönsen.

Genom att avveckla de planterade granbestånden och omföra de till tall- och lövskogar kan man utveckla områdets naturvärden.

2000-09-22

Litteratur

Andersson, L. & Löfgren, R. 1999. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker – Kriterier för naturvärdering, skydd och skötsel. Naturvårdsverket. Opublicerad.

Bengtsson, S. 1988. Naturvårdsprogram för Hallands län. Del 1. Laholms kommun. Information från Länsstyrelsen. Remissutgåva.

Forslund, M. & Rundlöf, S. 1984. Inventering av våtmarker i Hallands län. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1985:1.

Hesselman, H. & Schotte, G. 1906. Granen vid sin sydvästgräns i Sverige. Meddelande från Statens Skogsförsöksanstalt 3.

Larsson, K. & Widerström, I. 1986. Områden av riksintresse – Naturvård – Hallands län. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1988:16.

Löfroth, M. & Lonnstad, J. 1994. Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket, Solna.

Löfroth, M., 1991. Våtmarkerna och deras betydelse. Naturvårdsverket rapport 3824.

Löfroth, M. mfl. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverkets förlag.

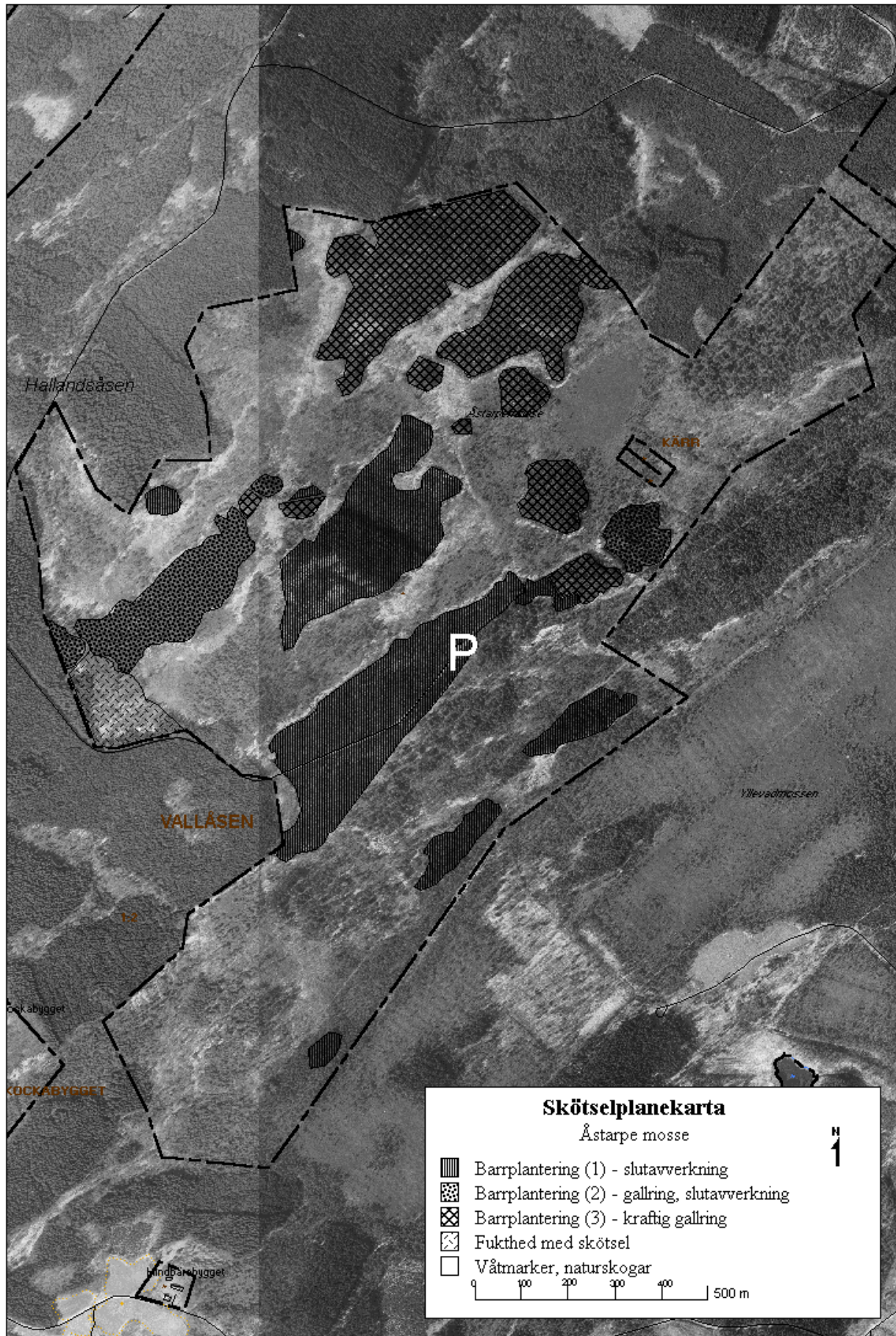
Widerström, I. 1988. Områden av riksintresse – Friluftsliv – Hallands län. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1988:18.

Natura 2000 – Regeringsgodkännande. 1997.

2000-09-22

3. Indelning i skötselområden

2000-09-22

4. Mål och föreskrifter för skötselområden

4.1 Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Våtmarkerna och naturskogarna ska omfatta hela reservatsarealen.
- Naturtypen ”Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn” ska ha en utbredning om 38 ha.
- Naturtypen ”Skogbevuxen myr” ska ha en utbredning om 16 ha.
- Reservatet ska på sikt vara granfritt.
- En öppen fukthet om 3 ha ska återskapas och bibehållas.
- Mosaiken av våtmarker och naturskogar ska i övrigt lämnas för fri utveckling.

4.2 Skötselmål och föreskrifter för skötsel

Våtmarker och naturskogar

Fri utveckling utan inslag av gran. I dessa marker förekommer en del självsådd gran. Befintliga och nyinkommande granar ska återkommande röjas. I naturskogarna lämnas riset kvar. I våtmarkerna ska plockhuggning ske där så är möjligt utan att skada den känsliga hydrologin. Genom att ringbarka gamla stora granar och lämna dem tillskapas biologiskt värdefull död granved. Detta ska ske kontinuerligt så att mängden död ved inte blir för stor på en gång då angreppen av granbarkborren kan bli stora. Där det är stor förekomst av smågranar i våtmarkerna samlas de ihop i högar alternativt förs bort till fastmark för att förmultna där.

Barrplanteringar

Alla granplanteringar ska på sikt omföras till löv- och tallskog.

Område 1

Utgörs av:

- yngre granplanteringar med inslag av lövträd där fältskiktet fortfarande finns kvar,
- av gammal granplantering där partier inte gallrats och där träden är av dålig kvalitet
- avverkningsmogen skog.

All gran avverkas i dessa bestånd. I de yngre bestånden tas riset omhand och transporteras bort medan i det äldre lämnas hälften kvar. Spara allt lövinslag samt eventuell förekomst av död ved. Marken där de äldre granbestånden stått bör markbearbetas för att gynna uppkomst av löv och tall. Återkommande röjning av gran.

2000-09-22

Område 2

Utgörs av 35-årig ogallrad granplantering. Den första åtgärden är att snarast gallra bestånden och lämna riset. Så snart granarna nått massavedsdimension ska den slutavverkas och den västra fastmarksholmen hyggesbrännes. En sådan bränning gynnar risåterväxten. Bränningen utförs på våren –försommaren samma år slutavverkning skett, så snart marken torkat upp ordentligt. För att elden ska ta ordentligt i förnahumusskikten är det viktigt att tillräckligt med bränsle från granavverkningen kvarlämnas. Före bränningen iordningställs brandgator runt hela hygget. Brandgatan ska bestå av en uppgrävd jordsträng, helt utan vegetation, och inåt hygget av en minst 10 m bred zon som rensats från allt hyggesavfall. Är det möjligt att ordna bete bör åtminstone en del av den västra fastmarksholmen hägnas in tillsammans med fuktheden, se beskrivning nedan. Övrig mark granröjes återkommande.

Område 3

Utgörs av 60-åriga tallplanteringar. Dessa ska gallras hårt, men med luckor och variation, för att skapa sk ”örntallar”. Bestånden lämnas sedan för fri utveckling förutom att gran röjes återkommande.

Fukthed

Fukthed där hävden upphört och igenväxning påbörjats. I ett första skede avvecklas hela träd- och buskskiktet. Därefter återkommande bränning och röjning av gran. Målet är att skapa en öppen fukthed med återkommande störningar i form av bränning och, om möjligt, även bete.

Körning

Vid maskinell avverkning och vid utkörning ska det eftersträvas att markskadorna blir så små som möjligt. Körning bör i möjligaste mån ske på tjälad mark. Kärrstråk, bäckar, sumpskog och andra blöta partier ska lämnas oskadade. Där körning över sådan våtmark trots allt inte kan undvikas ska körstråket förärbettas genom risning eller liknande åtgärd för att minimera skadorna. Uppkomna markskador ska efterbehandlas.

Kulturlämningar

I reservatet förekommer ett flertal stengärdsgårdar och jordvallar vilka upprättades vid laga skiftet. Vid avverkningar och körningar ska stor varsamhet iakttas så att dessa ej skadas.

2000-09-22

5. Friluftsliv

Syftet med friluftslivet i området är att bjuda på fina naturupplevelser samt att öka kunskapen om våtmarker med dess naturvärden. Allmänhetens utnyttjande ska i första hand bygga på reservatets naturliga förutsättningar utan anläggningar för friluftslivet. Genom reservatets östra del löper en del av ett skidspår, ca 400 m, på gammal väg. Underhåll av detta regleras i separat avtal.

Reservatet är tillgängligt från bilväg. En *parkeringsplats* finns vid vägens slut i reservatets centrala del, se skötselplanekartan. En enkel *informationsskylt* om reservatet tas fram och placeras vid parkeringsplatsen.

6. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötsel mål görs i samband med uppföljningen av kvalitetsmålen vilket bör utföras vart tionde år.

En gemensam uppföljningsplan ska tas fram för länets reservat vilken kommer att innefatta metodik och val av organismer mm som ska följas upp.

Uppföljning och dokumentation utförs av länsstyrelsen.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att regelbunden tillsyn av reservatet sker.

2000-09-22

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Slutavverkning av gran	Inom 5 år	Barrplantering område 1	Länsstyrelsen	1	Självfinansierande
Gallring av gran och tall	Inom 5 år	Barrplantering område 2, 3	Lst	1	Självfinansierande
Slutavverkning av gran	När granarna nått massavedsdimension	Barrplantering område 2	Lst	1	Självfinansierande
Hyggesbränning	På våren - försommaren samma år som slutavverkning skett	Barrplantering område 2	Lst	1	Vårdanslaget
Avverkning av gran	Inom 5 år	Våtmark och naturskogar	Lst	1	Vårdanslaget/Självfinansierande
Återkommande röjning av gran	Vart tionde år	Hela reservatet	Lst	1	Vårdanslaget
Avveckling av träd och buskar	Inom 5 år	Fukthed	Lst	2	Vårdanslaget
Bränning	Våren efter avverkningen, därefter vart 5-10:e år	Fukthed	Lst	2	Vårdanslaget
Bete	Årligen	Fukthed, västra fastmarks-holmen i område 2		3	Vårdanslaget/EU:s miljöstödet

8. Finansiering

Åtgärd	Finansiering
Utmärkning av reservatets gränser	Vårdanslaget
Informationsskylt	Vårdanslaget
Skötselåtgärder, se sammanfattning skötselåtgärder	Vårdanslaget/Självfinansierade
Uppföljning och dokumentation	Vårdanslaget

2000-09-22

